

בס"ד. ש"פ האזינו, י"ג תשרי, ה'תשי"ב.

בלתי מוגה

[אחר תפלת מנחה, סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה סיפורים אודות בעל ההילולא, אדמו"ר מהר"ש, צוקלל"ה נבג"מ זי"ע:]

א. לפני ראש השנה דשנת תרמ"ג (שנת ההסתלקות) אמר כ"ק אדמו"ר מהר"ש: יצטרכו לקרוא לפרופסור, להזריק זריקה ולנתח. וכן הווה. — באותה שעה שאמר המהר"ש את דבריו אלו, לא ירדו לסוף דעתו, אבל אח"כ, בעת ההסתלקות, הובנו הדברים.

— סיפור זה שמעתי מהסבתא (הרבנית שטערנא שרה נ"ע, אם כ"ק אדמו"ר מו"ח) לאחרי שכבר חלפו ארבעים שנה (!) מאז ההסתלקות, ואעפ"כ, סיפרה זאת באופן שהי' ניכר פחד בדבריה!

*

ב. אדמו"ר מהר"ש הי' מטיל אימה על כולם. והפלא שבדבר — משום שתמיד הי' נסוך חיוך על פני קדשו ("ער איז שטענדיק געווען מיט אַ שמייכל"), דאף שהי' בעל יסורים גדול [כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר שקשה לצייר עד כמה הי' בעל יסורים גדול...], מ"מ, תמיד הי' חיוך נסוך על פניו, וגם בחיי אביו אדמו"ר הצמח צדק הי' המהר"ש פחות מתוח ("אָנגעצויגן") משאר אחיו, ולמרות זאת, הי' מטיל אימה על הכל, אף על הילדים — דבר שנעשה שלא בהשתדלותו, שהרי מצד עצמו הי' חיוך נסוך על פניו, אלא בדרך ממילא.

גם על הגויים הי' אדמו"ר מהר"ש מטיל אימה. ומעשה שנסע פעם במרכבה לעיר אחת, ויצאו זקני העיר לקראתו בלחם ומלח, וכאשר הגיעה המרכבה ונראו פני קדשו — ברחו כולם מרוב פחד!

באותה שעה אמר אדמו"ר מהר"ש מאמר חסידות על הפסוק: "ברוך תהי' מכל העמים"³.

בהקשר לכך אמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴ (אלא שלא רצה

(1) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע'

(2) ראה תו"מ שם ס"ע רב ואילך. וש"נ.

(3) ראה שם ע' שנה. וש"נ.

(4) ראה שם ע' שנה. וש"נ.

(1) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע'

שיט. וש"נ.

(2) עקב ז, יד.

שיפורסמו הדברים), שמונח אצלו ("ביי אים לייגט זיך") שההפרש בין אדמו"ר מהר"ש (זקנו) לאדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע (אביו) הוא בדוגמת ההפרש בין רצון לעונג:

שניהם — כחות מקיפים, אלא שהרצון פועל שבירה ("רצון ברעכט"), ואילו העונג פועל המשכה וקירוב ("עונג ציהט צו").
ובנדו"ד: אדמו"ר מהר"ש הוא בדוגמת הרצון, ולכן הי' מטיל אימה, ואילו אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע הוא בדוגמת התענוג.

*

ג. קבלן אחד בא לאדמו"ר הצ"צ לבקש ברכה. הצ"צ ברכו, והוא אכן הצליח מאד. בא הקבלן אל אדמו"ר הצ"צ והביא לו במתנה מרכבה, אמר לו הצ"צ: אני — אין לי צורך בזה, תן אותה לבני, המהר"ש⁵.

— אצל אדמו"ר הצ"צ היתה ההנהגה בענינים הגשמיים שלא באופן של הרחבה, עד כדי כך, שהכסאות לא היו צבועים, ואילו אצל כ"ק אדמו"ר מהר"ש — עוד בחיי אדמו"ר הצ"צ — היתה ההנהגה להיפך, ועד שהיו גם ווילונות יקרים על חלונות ביתו⁶.

*

ד. אדמו"ר המהר"ש הי' אומר חסידות עוד בחיי אביו הצ"צ. — הי' גם זמן (לפנ"ו) שהי' אומר חסידות באופן שלא ידעו מזה. מנהגו הי' לנעול את הדלת, לסדר כסאות, והי' מצביע ואומר: זה הרד"ץ, וזה הרשב"ץ, וכן עוד חסידים, והי' אומר "לפניהם" חסידות⁷.

לאחרי כן, בעת נשיאותו, הי' הסדר באמירת חסידות לפני החסידים, שלאחרי כניסת כולם, היו נועלים את הדלתות ולא הי' ניתן לצאת, ואם מישהו הי' מתנמנם באמצע אמירת החסידות, היו מניחים לפניו "צעמעריצע"⁸, אבק בעל ריח חריף מאד, עד שהי' מתחיל להתעטש... (אנשים מיוחדים היו ממונים לתפקיד זה!), כך שהכל ידעו שלאחר שנכנסים אי-אפשר לצאת, ומי שמתנמנם, מקבל מיד "פסק"⁹...

*

(8) כך אמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר כשיספר לי ובמענה לשאלתי, הסביר, שזהו אבק בעל ריח חריף.

(9) ראה שם ע' קפג. וש"נ.

(5) ראה שם ע' רפה. וש"נ.

(6) ראה שם ע' רפג. וש"נ.

(7) ראה שם ע' קפח. וש"נ.

ה. שמעתי מחסידים, שבשבוע של האבלות על הסתלקות אדמו"ר מהר"ש, היו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע והרי"מ בעזפאָלאָוו¹⁰ מהלכים אנה ואנה באולם ביהמ"ד ("אַרומגיין איבערן זאַל") בגרביים בלבד (מפני האבלות), ומדברים בחסידות.

— מסופקני באמיתית הסיפור, כי, האבלות לא היתה אלא שעות ספורות בלבד (שהרי ההסתלקות היתה ב"ג תשרי לפנות ערב, והלוי' היתה בערב יו"ט, ועם כניסת החג נסתיימה האבלות)¹¹, קשה איפוא לומר שבאותם שעות ספורות הספיקו לחטוף ("האַבן זיי שוין אַריינגעכאַפּט") — עוד בהתהלכם בגרביים — לדבר בחסידות! ובפרט בהתחשב בגודל ההתקשרות של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לאביו.

אבל, אין להקשות על חסידים ("אויף חסידים איז קיין קשיא ניט"), ואף אם לא הי' המעשה, הרי "אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן כו"י"¹².

ו. בהקשר לכך מספרים על גבורתה של הרבנית דבורה לאה, בתו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שכאשר נודע לה על הסתלקות אבי', הסתובבה ופני' אל הקיר, וכך נשארה על עמדה שלשה יממות (!) ולא ידעה מכל הנעשה סביבה, לא נשמע קולה כו'.

*

ז. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹³ שלאדמו"ר מהר"ש הי' ידע רב בחכמת הרפואה, והי' כותב בעצמו "רעצעפטן" (מרשמים) לתרופות, ושולח לבית-המרקחת. — ב"אותו מקום" הי' לו מדף עם ספרים בלטינית, וכשנפנה לשם, הי' מעיין בהם, וכך למד חכמת הרפואה.

ולהעיר, שמצינו דוגמתו בנוגע לשמואל (שבשם זה נקרא גם אדמו"ר מהר"ש) — ש"אסיא דרבי הוה"¹⁴, משום שהי' יודע בחכמת הרפואה, והעיד על עצמו שלא עסק בענינים אלה "אלא בשעה שהייתי פנוי מן התורה, אימתי, כשהייתי נכנס לבית המים"¹⁵.

*

13) ראה תו"מ — רשימת היומן שם ע' רנט. וש"נ.

14) ב"מ פה, סע"ב.

15) דבר פ"ח, ו.

10) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' קנג.

11) ראה גם תו"מ — מנחם ציון ח"ב ע' 370.

12) מו"ק יח, ב.

ח. כ"ק אדמו"ר מהר"ש¹⁶ הי' חולה עוד בחיי אביו הצ"צ, אבל לא הודיע לאביו על כך. משנודע הדבר להצ"צ, אמר, כי אילו הי' יודע בעוד מועד, יכול הי' לפעול להמשיך שנות חייו. — הוא הי' פועל שיחי' לכל-הפחות נ"ב שנים, כמו שמואל הנביא¹⁷.

*

ט. כשביקר אדמו"ר המהר"ש אצל הפרופסור בפעם האחרונה, אמר לו הלה: "אידטזי, אידטזי" (לך, לך), יכול אתה לנסוע לביתך לליובאוויטש.

נענה כ"ק אדמו"ר מהר"ש ואמר: מן העולם הזה אל העולם הבא — יש גם כן "אידטזי, אידטזי" (לך, לך)...

*

י. בעת ההסתלקות — ישב אדמו"ר מהר"ש על כסאו (כי בהימים שקודם הסתלקותו הי' יושב על כסאו כל הזמן, גם בעת השינה).

זמן מועט (מינוטין אחדים) קודם ההסתלקות, לקח את השעון שלו (או שביקש שיביאו לו שעון), וסיבב את מחוגי השעון שיהיו מורים על איזה זמן לאח"ז, ולקח פיסת נייר ותחבה (ע"י נוצה) בתוך השעון כדי שיעמוד מלכת. ובדיוק בזמן זה — שאליו כיוון את השעון — נסתלק¹⁸! ...!

*

יא. אדמו"ר המהר"ש לא הי' מתייגע בלימודו, כיון שלא הי' לו צורך בכך, הוא ידע הכל בלי יגיעה. פעם דיבר עמו הצ"צ אודות מעלת היגיעה בתורה, ומאז החל לעמול ולהתייגע בתורה, עד כדי כך שנעשו כתמים על מצחו מגודל היגיעה. לאחרי זמן, חזר בו הצ"צ ("ער האָט צוריק געצויגן"), ונתן לו סדר חדש בלימודו¹⁹.

●

19) ראה תו"מ שם ס"ע שעו ואילך. וש"נ.

16) ראה תו"מ שם ס"ע רסא. וש"נ.

17) תענית ה, ב. וש"נ.

18) ראה גם סה"ש תרפ"ג ע' 41.